

*Опис педагогічного досвіду
Чепурди Лариси Володимирівни, керівника Зразкового
художнього колективу «Творча майстерня «Світ
сувенірів» Васильківського міського центру дитячої та
юнацької творчості
на тему:
«Здійснення духовного виховання дітей та молоді
засобами декоративно-прикладного мистецтва»*

Актуальність досвіду. Проблема формування духовності вихованців є актуальною і належить до проблеми соціального характеру, оскільки пов'язана з таким поняттям, як формування особистості. В наш час дуже часто можна почути заклики про підняття національної свідомості людини, та виховання справжнього громадянина. А поштовхом і основою для цього є, в першу чергу, виховання духовної особистості. Позашкільна освіта дітей та підлітків в сучасних умовах - невід'ємна складова системи неперервної освіти, яка надає вихованцям додаткові можливості для духовного розвитку, задоволення їх творчих та освітніх потреб. Питання розвитку творчого початку є провідними у системі роботи Зразкової творчої майстерні «Світ сувенірів».

Методологічна основа досвіду. Проблеми духовності торкалися багато років тому. Про це свідчать праці педагогів минулого: Я.А.Каменського, Г.Г.Песталоці. А.Дистервега, В.О.Сухомлинського. Вони одностайно виділили головні фактори, які впливають на духовне виховання дітей: праця, сім'я, навчальний заклад, педагог. Основні ідеї цих теорій я застосовую у своїй діяльності.

Практична значущість досвіду. Система роботи у Зразковій творчій майстерні «Світ сувенірів» Васильківського міського Центру дитячої та юнацької творчості підпорядкована потребам суспільства. Нестандартний

підхід до організації навчально-виховного процесу призводить до високих темпів розвитку дитини, формування особистості - активної, творчої, з умінням мислити, шукати, створювати нове. Я вважаю, що саме такий людський потенціал здатен забезпечити своїй державі гідний рівень духовного і матеріального розвитку. (Додаток 1)

Організація навчального процесу. Навчання у Зразковій творчій майстерні «Світ сувенірів» проводиться з дітьми віком від 6 до 17 років два рази в тиждень за програмою «Програма гуртка народної творчості: програма МОН» (Програми з позашкільної освіти: Художньо-естетичний напрям / Андрійчук С.А., О. В. Биковська, І. О. Василянська, О. О. Волкова та ін. - К. : Грамота, 2009. - Вип. 2. – С. 67-84». Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей у дітей: пізнавальної, що забезпечує ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються декоративно-ужиткового мистецтва; практичної, що сприяє оволодінню навичками виготовлення різноманітних виробів – сувенірів; творчої, що забезпечує формування творчих здібностей; соціальної, що сприяє формуванню духовного світу та національної свідомості дітей, розвитку естетичного смаку, популяризації народних промислів. (Додатки 2,3)

Згідно даної програми проводжу різноманітні форми занять за основними етапами навчальної роботи:

- тренувальні вправи вихованців гуртка щодо виконання окремих прийомів, з яких складається технологія, що вивчають на занятті;
- практичні роботи із застосування вивчених прийомів;
- послідовність у вивченні та засвоєнні декількох основних операцій, які становлять певний ступінь у засвоєнні навчального матеріалу;
- обґрунтування практичних операцій з дидактичної точки зору.

Система педагогічних дій. Навчання у творчій майстерні «Світ сувенірів» є комплексним і включає традиційні і нові види декоративно-ужиткового мистецтва та способи обробки матеріалів. На заняттях я знайомлю вихованців з культурою українського народу, історією народної

творчості різних видів. Діти здійснюють перші кроки у традиційних українських промислах: бісероплетіння, вишивки, ліплення, розпису, виготовлення народної іграшки, соломо плетіння тощо. Створення за власним задумом сувенірних виробів сприяє розвитку творчого потенціалу дітей. Я вважаю, що для повноцінного заняття психологічна, технічна, інтелектуальна, професійна підготовка недостатні. Необхідно підготуватися до заняття ще й емоційно. Особливо важливо в емоційній стороні професійної майстерності педагога вміння знайти вірний тон заняття. Термін “задати тон” бесіди, виконанню здавна існує в мистецтві. Це поняття зв'язується з емоційним центром творчого процесу. Знайти вірний тон, що був би присутній і був би своєрідним на кожному занятті, - одна з найцікавіших задач підготовки.

У своїй роботі використовую досягнення народної педагогіки, прищеплюю вихованцям любов і повагу до традицій і культури українського народу. Я вважаю, що без зв'язку з народом, з етнокультурою не можна сформулювати художньо-естетичний смак у вихованців, сформувати духовнобагату особистість. Для виконання робіт підбираю високохудожні твори або витвори рук відомих майстрів, оскільки на мою думку, вчити треба тільки на кращих зразках.

На заняття завжди чітко і обґрунтовано ставлю перед вихованцями вимогу, найчастіше в опосередкованій формі. Застосовую і метод змагання, організовуючи конкурси, залучаю вихованців до створення власних композицій, вважаю, що необхідно обов'язково заохочувати вихованців у роботі, але треба враховувати не тільки результат діяльності, а й ступінь зусиль дитини.

Організаційні форми, прийоми, методи навчання і виховання

Особливості організації роботи з обдарованими дітьми у творчій майстерні «Світ Сувенірів» будуються на заохоченні максимально творчого

самовиявлення дитини, багатстві вражень, створенні спеціально передбачених і організаційних оптимальних стосунків, які є джерелом продуктивної творчої діяльності. (Додаток 4)

Головна умова творчого навчального процесу полягає у взаємній співтворчості мене як педагога і дітей, нашій дружбі і духовній спільності, визнанні самостійності дитини, взаємоповазі і взаємній зацікавленості у спільному успіху та результаті діяльності.

Основою розвитку творчої майстерні є формування творчої особистості, індивідуальна робота з обдарованими дітьми, які вирізняються насамперед високим інтелектом, що є наслідком як природних здібностей, так і сприятливих умов виховання.

Оптимальне функціонування творчого процесу забезпечується здатністю “притягувати таланти”, залучати дітей до власної системи цінностей, насичувати педагогічний процес такою творчою роботою, яка має велике духовне і соціальне значення.

Кожного року на заняттях вихованці творчої майстерні знаходять свою улюблену справу, поринають в неосяжний світ культури рідного народу, торкаються до кращих зразків сучасного світового мистецтва, навчаються змістовно проводити своє дозвілля, роблять перші кроки до майбутньої професії.

Пріоритетним у формуванні духовного світу та розвитку творчої активності вихованців майстерні є участь у виховних масових заходах, це: виставки дитячих виробів, тематичні вечори, вечори зустрічі, фестивалі, конкурси, вечори відпочинку години спілкування. Для більшості дітей це перша можливість показати себе, привернути до себе увагу однолітків, підвищити свою самооцінку. (Додаток 5)

Кожна дитина має певні здібності. (Додаток 6) Вважаю своїм завданням відшукати їх, тут стануть у пригоді міцна пам'ять, гостре око, хороший смак, образне мовлення. Все це виховується і розвивається під час виконання різних творчих робіт. Я відводжу чільне місце в забезпеченні потреб дитини щодо творчої самореалізації, створюю оптимальні умови для того, щоб вихованці змогли проявити і розвинути свої таланти і здібності. (Додаток 7)

Впроваджую в практику діагностування обдарованості дітей та підлітків з метою виявлення природних здібностей у різних сферах творчої діяльності. Проводжу діагностику вихованців за опитувальником креативності Джонсона, широко використовую анкетування, тестування та опитування батьків своїх вихованців. (Додаток 8)

Значно підвищується ефективність роботи при дотриманні таких психолого-педагогічних умов:

- створення емоційної, доброзичливої атмосфери у процесі виконання дітьми будь-яких творчих завдань;
- організація діяльності вихованців з розв'язання творчих завдань здійснюється з опорою на їхні інтереси, потреби, потенційні можливості, здібності тощо. (Додаток 9)

Вирішення творчих завдань пробуджує в кожній дитини дослідницьку активність, поглиблює інтерес до творчої діяльності, спонукає до успішних дій та досягнення поставленої мети. Формування в дітей глибоких і стійких інтересів до творчої діяльності є однією з основних передумов не лише становлення, а й розвитку духовнобагатої особистості. (Додаток 10)

Основним завданням своїм вважаю – допомогти кожній дитині виявити свої здібності, свій талант. Під час занять у майстерні, використовую різноманітні творчі завдання, ігрові моменти та нестандартні

ситуації, що дозволяють у невимушеній формі залучити дітей до різних видів творчої діяльності і стимулювати їх творчо-пошукову активність. Це дає змогу виявляти у вихованців захопленість творчим процесом та задоволення від власних творчих вчинків, від того, що їм вдалося виразити щось своє, важливе і зробити це самостійно. Отже, стимулюю не тільки творчу активність, а й загальну активність особистості. (Додаток 11)

Творчий процес у майстерні «Світ сувенірів», це – процес насичений практичною діяльністю, яка сприяє повному задоволенню і розвитку пізнавальних можливостей дітей, надає їм максимальну свободу для творчого просування, спонукає прагнення цікаво провести дозвілля, передбачає органічне поєднання з творчими намірами і діями дітей в єдиному пізнавально-творчому процесі. Це сприяє відродженню народного мистецтва і духовної культури, естетичному вихованню молодого покоління, забезпеченню потреб у творчій самореалізації, здобуттю додаткових знань, умінь та навичок за інтересами та вибором. Я залучаю кожну дитину до активної творчої діяльності, забезпечую можливість практичного здійснення розвитку інтересів і здібностей, вдосконалюю технологію виховання всебічно розвиненої особистості, створюю такі відносини, за якими сама дитина прагне максимальної реалізації сил і здібностей. (Додаток 12)

Місце проведення занять. Заняття творчої майстерні «Світ сувенірів» проходять у спеціально обладнаному кабінеті, де створено осередок декоративно-ужиткового мистецтва: обладнані робочі місця дітей, оформлено куточок досягнень вихованців та постійно діючі виставки дитячих виробів з бісеру, облаштовано міні-музей ляльки-мотанки, який є своєрідним духовним осередком у гуртку. (Додаток 13)

Дидактичні принципи у роботі. Навчально-виховний процес спрямований на підтримку, збереження та формування духовно-багатої

особистості. При цьому дотримуюся принципів послідовності, систематичності, індивідуального підходу та соціалізації. Така робота проводиться в процесі всієї життєдіяльності дітей у творчій майстерні. (Додаток 14)

Участь у програмах, проектах, організація літнього оздоровлення дітей. Васильківський міський Центр дитячої та юнацької творчості опікується проблемами духовного виховання дітей. Ми тісно співпрацюємо з Міжнародним благодійним фондом «Соняшник», Міжнародним благодійним фондом «Оберіг», в рамках співпраці наші гуртківці щоліта проводять відпочинок та оздоровлення у Міжнародному дитячому центрі «Артек», таборі відпочину «Молода гвардія, влітку 2013 року моя вихованка була у складі делегації на острів Крит для творчо обдарованих дітей – переможців конкурсу «Я – Київщини гордість і надія».

Результативність навчально-виховного процесу Вихованці постійно вдосконалюють свою творчу майстерність, відвідують виставки, майстер-класи, тісно співпрацюють з майстрами народних ремесел та мистецтв. Значно зріс рівень майстерності вихованців творчої майстерності, відбулося формування у дітей особистісно-цілісного ставлення до майстерності, художніх інтересів, смаків, морально-естетичних ідеалів. (Додаток 15)

Сьогодні у вихованців майстерні нараховується більше тисячі робіт. Свої досягнення діти демонструють на виставках, та конкурсах. Підтвердженням плідної праці та вдосконаленням виконавської майстерності вихованців творчої майстерні є заслужені перемоги у багатьох конкурсах та виставках – фестивалях. (Додаток 16)

З метою стимулювання та заохочення обдарованих дітей в майстерні «Світ сувенірів» проводиться оздоровлення в дитячому оздоровчому закладі «Івушка» Васильківської міської ради в Одеській обл. Татарбунарського району, та інших оздоровчих закладах. Велике значення в організаційно-масовій роботі творчого об'єднання має робота дитячого оздоровчого табору

з денним перебуванням на базі ВМ ЦДЮТ «Барвінок», де проводиться змістовний відпочинок вихованців – переможців міських та обласних конкурсів, активістів та вихованців соціально-незахищених категорій (дітей-інвалідів, сиріт). Протягом табірної зміни діти беруть участь у різноманітних конкурсах, розважальних програмах, екскурсіях, серед яких традиційними стали «Міс та Містер Барвінок», «Літній бал», «Кумири та кумирчики». Одночасно з масовими заходами організовуються поїздки та екскурсії визначними місцями України.. Крім цього постійно висвітлюються досягнення вихованців майстерні в міськрайонній газеті “Життя і слово”, міській газеті «Вечірній Васильків». Плідні результати вихованців майстерні щороку заохочуються матеріальною допомогою та подарунками.

Я постійно працюю над самовдосконаленням, намагаюся йти в ногу з часом. Беру активну участь у роботі Обласного опорного закладу освіти, статус якого має Васильківський міський Центр дитячої та юнацької творчості. Направляю роботу міського методичного об’єднання керівників гуртків декоративно-прикладного напрямку. Систематично надаю методичну допомогу педагогам з метою ефективної організації позашкільної та позакласної роботи, організації змістовного дозвілля дітей та підлітків. Я - активний учасник соціальних проектів, приділяю значну увагу для покращення життя дітям соціально-незахищених категорій, організовую і проводжу доброчинні акції. Лауреат Всеукраїнського конкурсу «Портфоліо школи» за підтримки газети «Завуч» видавництва «Шкільний світ», лауреат Всеукраїнського конкурсу Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України «Цікава школа», номінація «Нетрадиційне заняття гуртка», лауреат II Всеукраїнського конкурсу «Творчий учитель - обдарований учень». Матеріали з досвіду роботи експонувалися на V Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти -2013» та IV Міжнародній виставці «Інноватика в освіті – 2013».

Список літератури:

1. Анджейчак А. Психолого-педагогічні умови формування творчої особистості дитини в освітньо-виховних закладах // Обдарована дитина. - 2000. - №5. - С.8-13.
2. Балл Г.О. Про визначальні характеристики здібностей і принципи їх врахування у навчально-виховній роботі // Психологія. - К.: Дніпро, 1992. - Вип.32.
3. Банько Н.В., Сечина Л.И., Отачук Г.И. Развиваем творческое мышление младших школьников//Педагогічна скарбниця Донеччини. – 1998. - №2.
4. Баранов А.А. Развитие творческих способностей у младших школьников в изобразительной и игровой деятельности.// Развитие творческих способностей студентов и школьников на занятиях изобразительным искусством.: Межвузовский сборник научных трудов - Ростов-на-Дону, 1986. – С.115-123.
5. Барко В., Панок В., Лазаревський С. Психолого-педагогічна діагностика творчого потенціалу особистості учня в навчально-виховному процесі: Методичні рекомендації. - Тернопіль, 2000. - 85 с.
6. Бех І.Д. Виховання особистості. У 2 к. Кн. 2.– К.: Либідь, 2003.– 342 с.
7. Пашнев Б.К. Психодіагностика обдарованості: - Х.: Вид.група «Основа»: «Тріада+», 2007. – 128с.

**Актуальність
досвіду
«Здійснення
духовного
виховання дітей
та молоді
засобами
декоративно-
прикладного
мистецтва»**

- Проблема формування духовності вихованців є актуальною, і належить до проблеми соціального характеру, оскільки пов'язана з таким поняттям, як формування особистості. Позашкільна освіта дітей та підлітків в сучасних умовах - невід'ємна складова системи неперервної освіти, яка надає вихованцям додаткові можливості для духовного розвитку, задоволення їх творчих та освітніх потреб.

**Практична
значущість**

- Нестандартний підхід до організації навчально-виховного процесу призводить до високих темпів розвитку дитини, формування особистості - активної, творчої, з умінням мислити, шукати, створювати нове.

**Методологічна
основа**

- Праці педагогів минулого: Я.А.Каменського, Г.Г.Песталоці. А.Дистервега, В.О.Сухомлинського. Вони одностайно виділили головні фактори, які впливають на духовне виховання дітей: праця, сім'я, навчальний заклад, педагог.

Освітні завдання формують такі компетентності у вихованців творчої майстерні "Світ сувенірів":

пізнавальну

,
що забезпечує ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються декоративно-ужиткового мистецтва

практичну,

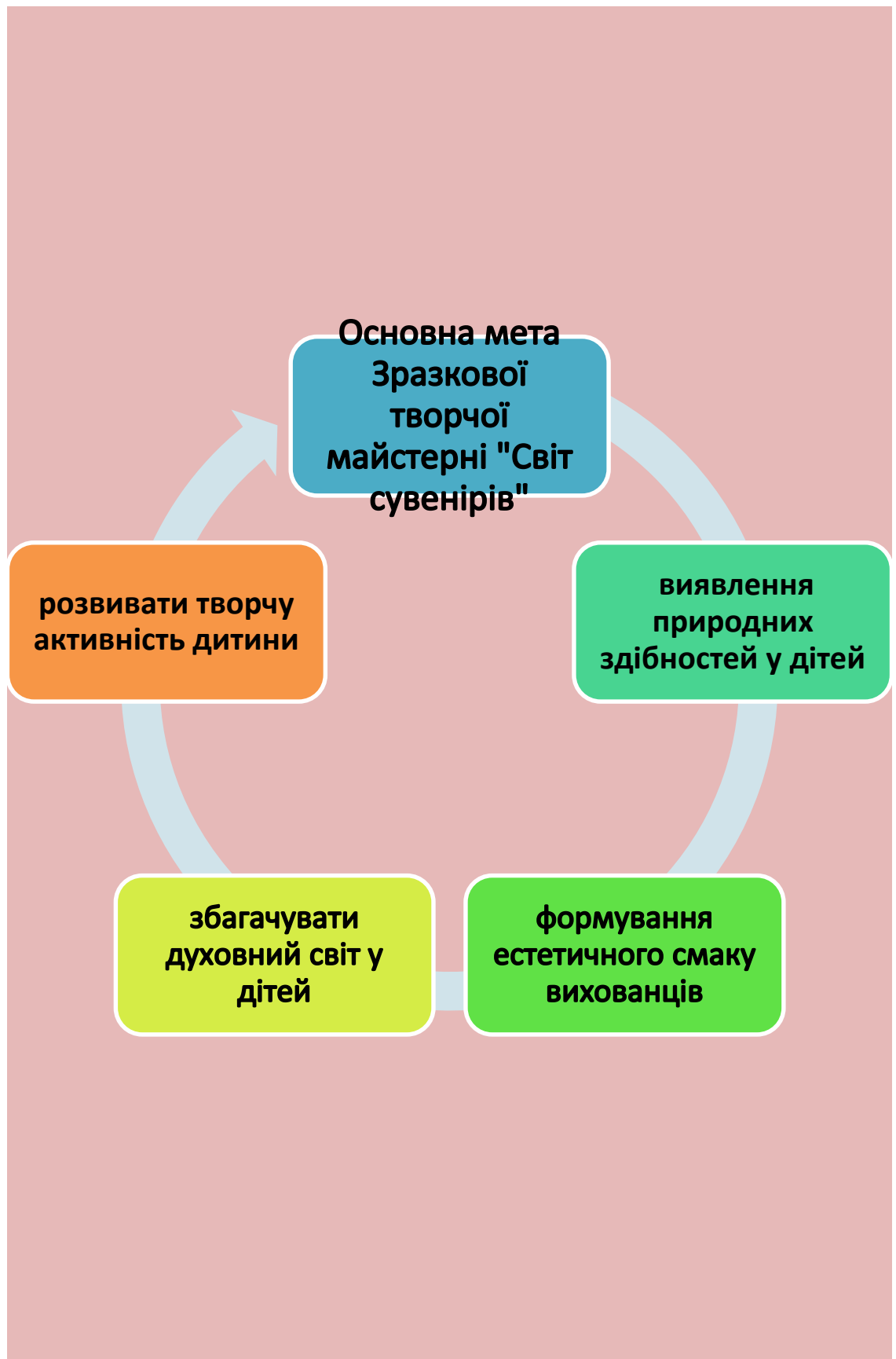
що сприяє оволодінню навичками виготовлення різноманітних виробів – сувенірів; творчої, що забезпечує формування творчих здібностей

творчу,

що забезпечує формування творчих здібностей

соціальну,

що сприяє формуванню духовного світу та національної свідомості дітей, розвитку естетичного смаку, популяризації народних промислів.

Форми і прийоми навчання у
Зразковій творчій майстерні
"Світ сувенірів":

взаємна співтворчість

створення атмосфери довіри,
доброзичливості

визнання самостійності
дитини

майсте-класи

творчі звіти
колективу

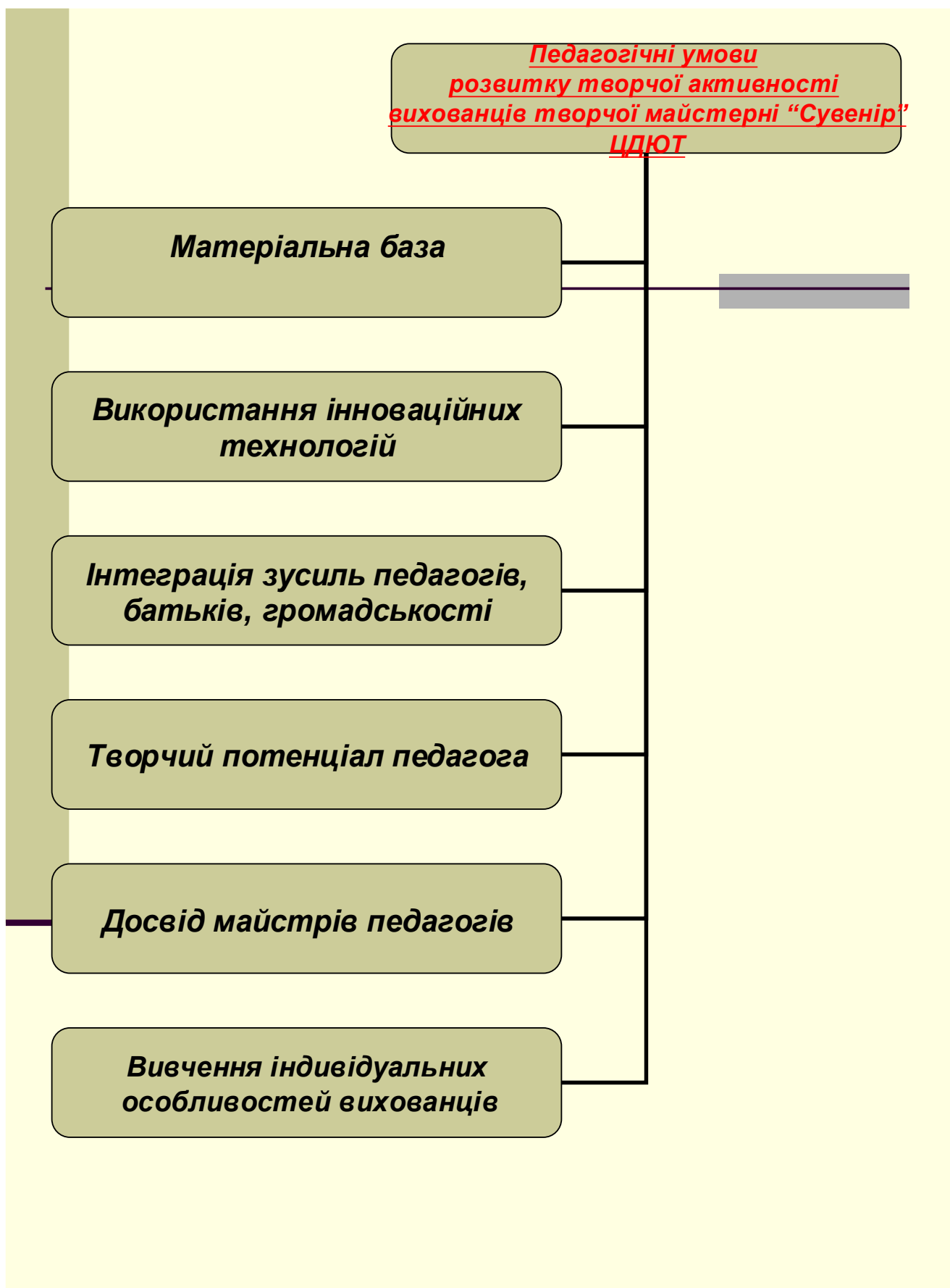
Нестандартні форми
занять у Зразковій
творчій майстерні
"Світ сувенірів"

авторські
виставки
дитячих виробів

конкурси на
кращий дитячий
сувенір

**Схема реалізації творчих здібностей вихованців
майстерні через участь у міських масових заходах**

Питальник креативності Джонсона (перелік характеристик креативності)

Творча особистість здатна:

1. Відчувати тонкі, невизначені, складні особливості навколишнього світу (чутливість до проблеми, надання переваги складностям).
2. Висувати й виявляти велику кількість різних ідей у даних умовах (швидкість).
3. Пропонувати різні види, типи, категорії ідей (гнучкість).
4. Пропонувати додаткові деталі, ідеї, версії чи вирішення (спритність, винахідливість).
5. Проявляти фантазію почуття гумору й розвивати гіпотетичні можливості (уяву, здібності до структурування).
6. Демонструвати поведінку, несподівану, оригінальну, але корисну для вирішення проблеми (оригінальність, винахідливість та продуктивність).
7. Утримуватися від прийняття першої, типової, загальноприйнятої позиції, висувати різні ідеї й вибирати найкращу (незалежність, нестандартність).
8. Виявляти впевненість у своєму рішенні, незважаючи на виниклі ускладнення, брати на себе відповідальність за нестандартну позицію, думку, яка сприяє вирішенню проблеми (впевнений стиль поведінки з опорою на себе, самодостатня поведінка).

Кожне твердження оцінюється за 5-ти бальною шкалою. Загальна оцінка є сумою балів за вісьмома пунктами (мінімальна оцінка – 8, максимальна оцінка – 40 балів). Питальник можна використати тільки як метод експрес-оцінки

Можливі оцінні бали:

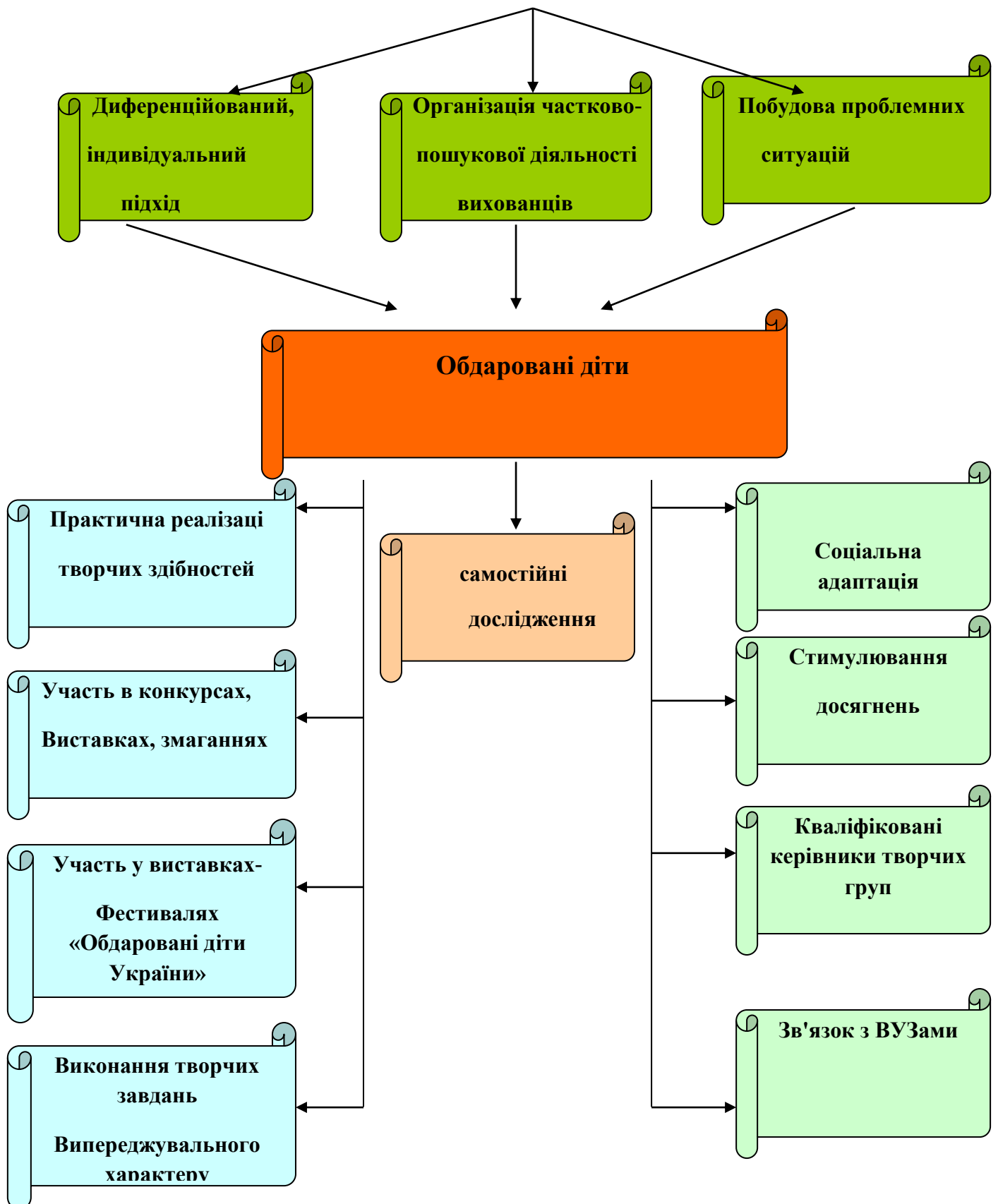
- 1 – ніколи;
- 2 – рідко;
- 3 – іноді;
- 4 – часто;

Рівень креативності	Сума балів
Дуже високий	40-34
Високий	33-27
Нормальний, середній	26-20
Низький	19-15
Дуже низький	14-8

Психолого-педагогічні умови
ефективності роботи керівника творчої
майстерні “Сувенір”
Центру дитячої та юнацької творчості

Організація
навчально-виховного процесу творчо-обдарованих вихованців
Зразкової творчої майстерні « Світ сувенірів»
Центру дитячої та юнацької творчості

Правила, яких я дотримуюсь під час навчально-виховного процесу у Зразковій творчій майстерні «Світ сувенірів»

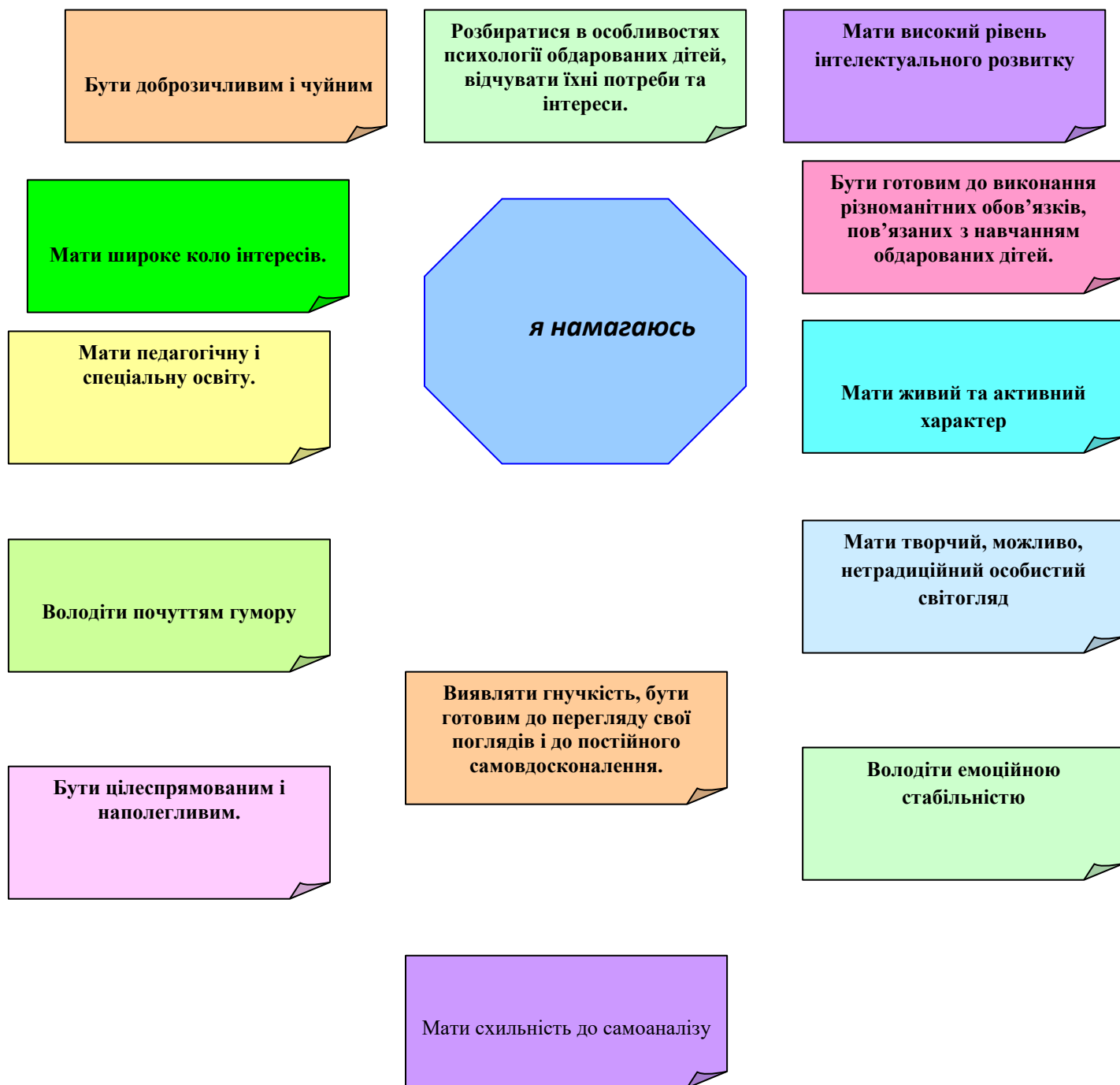
Не слід виділяти обдаровану дитину за індивідуальні успіхи, краще заохотити спільні заняття з іншими дітьми

Не варто приділяти багато уваги навчанню з елементами змагання. Обдарована дитина буде частіше від інших переможцем, що може викликати неприязнь до неї.

Педагог не повинен робити з обдарованої дитини “вундеркінда”. Недоречне випинання винятковості породжує найчастіше роздратованість, ревності друзів, однолітків. Інша крайність – зловмисне прилюдне приниження унікальних можливостей і навіть сарказм з боку педагога – звичайно, недопустимі.

Треба пам'ятати, що в більшості випадків обдаровані діти погано сприймають суворо регламентовані заняття, що повторюються.

Модель універсального педагога

Обладнання кабінету Зразкової
творчої майстерні "Світ
сувенірів"

зручні індивідуальні столи

станки для бісероплетіння

Спеціально обладнана шафа та
стелажі

постійно-діюча виставка
дитячих робіт

дидактичне забезпечення

міні-музей ляльки-мотанки

Випускник Зразкової творчої майстерні «Світ сувенірів» має сформовані якості особистості

Результати участі вихованців Зразкової творчої
майстерні «Світ сувенірів»
у Всеукраїнських, обласних, міських
конкурсах, фестивалях, змаганнях

